

Теорія і методика професійної освіти

УДК 378.091.3:811'243

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15873873>

Фундаментальні педагогічні технології в професійній підготовці викладачів іноземних мов

Сапожников Станіслав Володимирович

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології,
ПУ «ЗВО «Міжнародний гуманітарно-педагогічний
Інститут «Бейт-Хана», м. Дніпро, Україна,
E-mail: sapozhnykov70@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6674-7631>

Корольова Лариса Вікторівна

викладач кафедри англійської філології,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна,
E-mail: lorakoroleova@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1517-9723>

Прийнято: 16.06.2025 | Опубліковано: 29.06.2025

Анотація. У статті розглянуто фундаментальні педагогічні технології, що застосовуються в процесі професійної підготовки викладачів іноземних мов у закладах вищої освіти.

Авторами здійснено теоретичний аналіз сучасного стану проблеми,

визначено методологічні підходи й охарактеризовано сутність ключових педагогічних технологій, серед яких: блочно-модульна технологія, інтегративно-модульна технологія, модульно-рейтингова технологія, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), цифрові технології, технології дистанційного навчання, технологія розвитку критичного мислення, проєктна технологія. У дослідженні підкреслено значення кожної з них для формування професійної компетентності майбутніх викладачів, зокрема комунікативної, аналітичної, педагогічної, дослідницької та цифрової.

Особливу увагу приділено перевагам та викликам, пов'язаним з упровадженням відповідних технологій в освітній процес, а також їх взаємозв'язку зі змінами в освітньому середовищі, цифровізацією освіти, потребою в самостійності та креативності здобувачів освіти. Обґрунтовано необхідність поєднання різних підходів до навчання з метою розвитку автономії студентів, гнучкості мислення, здатності до міждисциплінарної взаємодії та адаптації до сучасних викликів. Наголошується на важливості створення умов для розвитку самостійності, відповідальності та мотивації майбутніх викладачів іноземних мов, а також необхідності неперервного вдосконалення професійних навичок педагогів до впровадження сучасних технологій.

У дослідженні зроблено акцент на інтеграції зарубіжного досвіду, зокрема освітньої практики Румунії, де значна увага приділяється підготовці вчителя до раннього навчання іноземної мови та інноваційних підходів до педагогічного моделювання. Порівняльний аналіз сприяє виявленню ефективних технологій, які можуть бути адаптовані в українському контексті з урахуванням вимог цифрової трансформації освіти та європейських інтеграційних орієнтирів.

Зроблено висновок, що поєднання різних педагогічних технологій у підготовці викладачів іноземних мов дозволяє забезпечити гнучкість, інноваційність і практичну спрямованість освітнього процесу.

Ключові слова: фундаментальні педагогічні технології, професійна підготовка, викладачі іноземної мови, зарубіжний досвід Румунії, блочно-модульна технологія, цифрова освіта, критичне мислення, дистанційне навчання, ІКТ.

Fundamental Educational Technologies in the Professional Training of Foreign Language Teachers

Sapozhnikov Stanislav

Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor,
Head of the Department of Pedagogy and Psychology, Beit Chana International Humanitarian Pedagogical Institute, Dnipro, Ukraine,
E-mail: sapozhnykov70@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6674-7631>

Korolova Larysa

Lecturer of the Department of English Philology,
Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine,
E-mail: lorakoroleova@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1517-9723>

***Abstract.** The article provides a comprehensive analysis of a range of contemporary educational technologies that play a fundamental role in the professional training of future foreign language teachers in higher education institutions.*

*The **purpose** of the article is to identify the core pedagogical technologies that are most effective in preparing foreign language teachers for professional practice. The **research methodology** involves comparative and definitional analysis, systematisation and generalisation, as well as the specification of scientific-*

educational and methodological sources concerning the implementation of educational technologies in teacher training programmes.

The relevance of the topic is determined by the ongoing transformation of higher education in the context of digitalisation, the globalisation of the educational space, and the evolving demands placed on teaching professionals, all of which necessitate the introduction of innovative approaches and technologies. The article argues that modern educational technologies applied in the professional training of future foreign language teachers are based on a functional model of specialist activity. This model aims to overcome major shortcomings of traditional approaches, such as the fragmented nature of curricula and the insufficient attention to students' individual learning needs.

A theoretical analysis of the current state of the problem has been conducted, methodological approaches have been outlined, and the essence of key educational technologies has been characterised. These include block-modular technology, integrative-modular technology, modular-rating technology, information and communication technologies (ICT), digital technologies, distance learning technologies, critical thinking development technology, and project technology. The significance of each is considered in relation to the development of essential professional competencies such as communicative, analytical, educational, research, and digital skills.

Special attention is given to the features of implementing block-modular and integrative-modular technologies, which allow for individualisation of the learning process, support learner autonomy, and promote the formation of stable professional competencies. The article also highlights the effectiveness of ICT and digital tools in ensuring mobility, accessibility, and interactivity in education. The advantages of distance learning are examined, particularly in terms of fostering student autonomy, flexible scheduling, and expanded learning environments.

The technology of critical thinking is discussed as a key mechanism in

developing the capacity for analytical, reflective, and critical thinking. Project-based learning is analysed in the context of aligning the educational process with real-world professional scenarios, ensuring its practice-oriented nature.

The authors also explore the benefits and challenges associated with integrating these technologies into the learning process, and their relationship with shifts in the educational landscape, the digitalisation of teaching, and the growing need for learner independence and creativity. The article substantiates the importance of combining various educational approaches to promote learner autonomy, cognitive flexibility, interdisciplinary collaboration, and adaptability to current challenges.

The study also draws attention to international experience, highlighting the example of Romania, where innovative practices in training teachers for early language instruction and designing practice-oriented educational models are actively implemented. These insights enrich the comparative framework of the study and provide grounds for adapting international best practices to the Ukrainian educational context. Particular emphasis is placed on the relevance of integrating foreign experiences into national training systems amid ongoing digitalisation and the alignment of higher education with European quality benchmarks.

*It is **concluded** that a blended use of diverse educational technologies in the professional training of foreign language teachers ensures the flexibility, innovation, and practical relevance of the educational process. Furthermore, it is acknowledged that all of the described technologies have their advantages and limitations, requiring both high levels of professional expertise from lecturers and strong motivation for self-directed learning on the part of students. The authors emphasise the importance of fostering conditions that promote student independence, responsibility, and motivation, alongside the ongoing development of educators' professional competencies in implementing modern pedagogical technologies.*

Keywords: *fundamental educational technologies, professional training, foreign language teachers, experience of Romania, block-modular technology, digital*

education, critical thinking, distance learning, ICT.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої педагогічної освіти перебуває в умовах динамічних змін, зумовлених глобалізаційними процесами, інтернаціоналізацією освіти та зростаючими вимогами до професійної компетентності викладачів іноземних мов. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває впровадження фундаментальних педагогічних технологій, які не лише забезпечують якісну підготовку фахівців, але й формують у майбутніх викладачів здатність до критичного мислення, міжкультурної комунікації та безперервного професійного розвитку.

Однак у сучасній педагогічній практиці спостерігається низка суперечностей: між потребою у використанні інноваційних підходів і недостатнім рівнем їх системного впровадження у процес професійної підготовки; між наявністю теоретичних напрацювань у сфері педагогічних технологій і фрагментарністю їх адаптації до специфіки мовної освіти; між прагненням до інтеграції фундаментальних освітніх принципів та переважанням поверхневого підходу до навчання.

Це зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу, переосмислення й адаптації фундаментальних педагогічних технологій до сучасних умов підготовки викладачів іноземних мов, що є важливою передумовою забезпечення високої якості освітнього процесу у вищій школі.

Аналіз останніх досліджень. Питання впровадження фундаментальних педагогічних технологій у професійну підготовку викладачів іноземних мов досліджують у межах сучасних педагогічних і методичних парадигм. Проведений аналіз наукових джерел свідчить про активне формування нових підходів до підготовки педагогічних кадрів, орієнтованих на особистісно зорієнтоване, діяльнісне й компетентнісне навчання.

Значну увагу науковці приділяють інтерактивним технологіям навчання,

які сприяють підвищенню мотивації студентів і розвитку їхньої мовленнєвої активності. Застосування методів дискусії, рольових ігор, дебатів і навчальних проєктів, як зазначає І. Дичківська, дозволяє формувати як мовленнєві, так і соціальні навички, необхідні у професійній діяльності [7].

Важливу роль у сучасному освітньому процесі відіграють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). На думку Ю. Бикова і О. Бутова, ІКТ не лише розширюють можливості доступу до автентичних джерел, але й забезпечують реалізацію принципів індивідуалізації та диференціації навчання [2].

Серед актуальних напрямів також вирізняється застосування технологій розвитку критичного мислення. І. Гусленко підкреслює, що здатність до аналізу, синтезу, оцінювання інформації, а також формулювання аргументованої позиції є ключовими характеристиками професійно підготовленого викладача [6].

Цікавим є досвід Румунії щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій у підготовці викладачів іноземних мов, зокрема орієнтованість на раннє іншомовне навчання дітей. У румунських вишах велика увага приділяється практико-орієнтованому навчанню, інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та формуванню міжкультурної компетентності [19]. Підготовка викладачів базується на модульному підході, де окремий акцент зроблено на практичній підготовці студентів до роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку [21].

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, фундаментальні педагогічні технології в професійній підготовці викладачів іноземних мов, на наш погляд, потребують подальшого вивчення та системного розгляду.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних фундаментальних педагогічних технологій, які є найбільш ефективними в професійній підготовці викладачів іноземних мов.

У дослідженні використовувалися методи порівняльного та дефініційного аналізу, систематизації та узагальнення, конкретизації науково-педагогічних та

методичних джерел щодо впровадження педагогічних технологій у підготовку викладачів іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще на межі ХХ століття засновники прагматичної психології та педагогіки (Дж. Дьюї, В. Джеймс, Е. Торндайк) висловлювали ідеї про те, що педагогічні технології охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти організації та управління освітнім процесом, зокрема методи й засоби навчання. Попри значну кількість наукових досліджень, поняття «педагогічна технологія» досі залишається предметом наукових дискусій, що зумовлює відсутність його універсального тлумачення.

Серед основних характеристик педагогічної технології науковці виокремлюють такі, як: науковість, концептуальність, системність, інтегративність, гарантованість результату, ефективність, якість навчання, алгоритмічність, інформативність, мотивованість, оптимальність, новизна, а також можливість відтворення й адаптації в нових умовах.

І. Смолюк розглядає педагогічну технологію як проєкт навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти, що визначає структуру та зміст навчально-пізнавальної діяльності студента [15]. Т. Гришина – як модель спільної роботи вчителя й учнів із планування, організації та проведення реального процесу навчання за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності [4]. І. Підласий зазначає, що володіння технологіями стає пріоритетною загальною потребою ринку та визначає напрямки опанування професійними вміннями. [13, с. 49].

Глосарій термінів із технологій освіти ЮНЕСКО визначає педагогічну технологію як систематичне застосування наукових знань про навчання та викладання до практичних завдань освіти, що охоплює процеси, методи й інструменти, які використовуються для підвищення ефективності та результативності навчальної діяльності [24].

Існує велика кількість визначень поняття «педагогічна технологія»

наведемо найбільш розповсюджені з них. Педагогічна технологія є:

– сукупністю процедур, засобів і способів вирішення педагогічних завдань, які застосовуються за певним алгоритмом [8, с. 225];

– системною категорією, орієнтованою на дидактичне застосування наукового знання й наукові підходи до організації навчального процесу з урахуванням емпіричних інновацій, спрямованих на досягнення високих навчальних результатів [18];

– закономірно зумовленою педагогічною діяльністю, яка реалізує науково обґрунтований проєкт навчально-виховного процесу і має вищий рівень ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання та виховання [7, с. 51];

– науковим підходом, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання і система способів, принципів, що регулюють процес навчання [13, с. 225];

– набором операцій із конструювання, формування умінь, навичок та ставлень, контролю знань відповідно до поставленої мети [3, с. 148].

Сучасні педагогічні технології навчання і виховання, які впроваджуються в навчальний процес підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, базуються на функціональній моделі діяльності спеціаліста. Ця модель допомагає мінімізувати головні недоліки традиційних підходів, зокрема, розподіл навчання на безліч окремих дисциплін, які важко пов'язати між собою, а також недостатнє врахування індивідуальних потреб студентів у навчанні. Розглянемо сутність фундаментальних педагогічних технологій, які сьогодні широко використовуються в професійній підготовці викладачів іноземних мов у закладах вищої освіти, а саме: *блочно-модульна технологія, інтегративно-модульна технологія, модульно-рейтингова технологія, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), цифрові технології, технології дистанційного навчання, технологія розвитку критичного мислення, проєктна технологія.*

Ідея блочно-модульної організації навчального процесу виникла у 60-х

роках ХХ століття та набула подальшого розвитку в освітніх системах США та країнах Західної Європи. Значний внесок у формування теоретичних засад модульного навчання зробив американський дослідник Дж. Д. Расселл (J. D. Russell), який у своїй праці «Модульне навчання: посібник з розробки, добору, використання та оцінювання модульних матеріалів» (*Modular Instruction: A Guide to the Design, Selection, Utilization, and Evaluation of Modular Materials*) виклав ключові принципи модульної дидактики та надав практичні рекомендації щодо її впровадження. Ці концептуальні положення стали підґрунтям для подальших педагогічних розробок у галузі блочно-модульної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Блочно-модульна технологія навчання є формою організації освітнього процесу, що передбачає поділ навчального матеріалу на укрупнені блоки та автономні модулі з чітко визначеними цілями, змістом, формами контролю та видами навчальної діяльності на основі індивідуалізації та варіативності навчання. Блочно-модульна технологія навчання ґрунтується на низці дидактичних принципів, які забезпечують її ефективність та адаптивність до сучасних освітніх умов, з-поміж них:

1. *Принцип програмованості навчання* передбачає чітку логічну організацію змісту освітнього процесу, орієнтацію на активну та самостійну діяльність здобувача освіти, забезпечення індивідуалізації темпу навчання, систематичну перевірку досягнутих результатів (проміжних і підсумкових), а також активне використання форм самоконтролю та взаємоконтролю.

2. *Діяльнісний принцип* має на увазі засвоєння знань, що відбувається на основі активної пізнавальної діяльності здобувача освіти. Педагог виконує роль фасилітатора, який спрямовує студентів на досягнення чітко визначеної навчальної мети, формує мотиваційне середовище, забезпечує умови для самоконтролю й самооцінювання освітніх результатів. У результаті навчальний процес набуває самокерованого, рефлексивного характеру.

3. *Принцип підтримувального супроводу навчання*, за яким завдання в межах модулів виконують із дозованою педагогічною підтримкою, що виявляється не в наданні готових рішень, а в створенні умов для самостійного подолання труднощів. Педагог застосовує техніки стимулювання навчальної активності – запитання-вказівки, аналогії, підказки, мотиваційні заохочення. Такий підхід сприяє формуванню в учнів позитивного ставлення до помилок як джерела навчального досвіду та переходу від залежного до самостійного розв'язання завдань. Реалізація цього принципу безпосередньо пов'язана з принципом диференціації, що передбачає варіативність обсягу допомоги відповідно до індивідуальних можливостей студентів і включення різних форм освітньої діяльності – індивідуальної, групової та парної.

4. *Принцип інтенсивності* спрямований на досягнення високих результатів навчання за відносно короткий проміжок часу. Для цього з освітніх програм вилучається надмірна теоретична інформація, а подання навчального матеріалу оптимізується за допомогою візуально-графічних засобів: схем, таблиць, діаграм, інтелект-карт тощо. Такий підхід підвищує якість засвоєння знань і сприяє розвитку логічного й образного мислення. [1, с. 75–79].

Наприклад, у межах модуля «Методика викладання іноземної мови», метою якого є формування здатності розробляти та впроваджувати ефективні методики навчання, однією з тем може бути вивчення сучасних комунікативних підходів, зокрема TBLT (Task-Based Language Teaching), CLIL (Content and Language Integrated Learning), а також використання цифрових освітніх платформ. Під час практичних занять здобувачі вищої освіти розробляють фрагменти уроків або мікроуроки, що супроводжуються подальшим аналізом їх відеозаписів. Як підсумковий контроль можуть бути використані: план заняття з відеопрезентацією, завершальний проєкт, мінілекція з подальшим обговоренням тощо.

Переваги блочно-модульної технології навчання у професійній підготовці

викладачів іноземних мов є беззаперечними. Її запровадження сприяє інтеграції теоретичних знань і практичного досвіду, забезпечує послідовне формування фахових компетентностей, дозволяє адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб здобувачів освіти, а також стимулює їхню самостійну пізнавальну діяльність та самоосвіту.

Водночас, блочно-модульна технологія має і певні недоліки. Зокрема, вона потребує від науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти високого рівня професійної компетентності, оскільки вимагає ретельної розробки навчальних модулів, добору відповідного дидактичного матеріалу та ефективного педагогічного супроводу. Також розглядувана форма організації освітнього процесу висуває підвищені вимоги до самодисципліни студентів. Окрему складність становить процес адаптації першокурсників до нових умов модульного навчання, особливо тих, хто здобував середню освіту за традиційною моделлю.

Інтегративно-модульна технологія на сучасному етапі активно впроваджуються в освітній процес закладів вищої освіти, що здійснюють професійну підготовку майбутніх викладачів іноземних мов. Поняття модуля в освітньому дискурсі трактують як структурований набір навчальних матеріалів, який формує основу для індивідуального навчання. Інтеграція, своєю чергою, у філософському контексті розглядається як важливий аспект розвитку, що передбачає цілісне поєднання різноманітних елементів та компонентів. Цей процес притаманний як усталеним, так і новоутвореним системам.

У педагогічному контексті інтеграція є вищим рівнем узгодження цілей, принципів, змісту, форм і методів організації навчального процесу, що забезпечує створення узагальнених педагогічних одиниць на основі взаємозв'язку компонентів освітнього середовища [12, с. 198]. Відтак, навчальний модуль постає як засіб інтеграції різних форм і методів навчання, що є підпорядкованими спільній темі або актуальній педагогічній проблемі.

Науковці (А. Алексюк, В. Майборода, В. Сушанко та ін.) визначають модуль як завершений блок інформації, який включає цільову програму дій і методичне керівництво задля досягнення запланованих результатів. Поділяючи цю позицію, варто наголосити, що модульна структура дозволяє поєднувати зміст, форми та методи навчання в межах конкретної теми або проблеми, формуючи так званий особистісно-діяльнісний модуль. Останній є орієнтованим на розвиток професійних компетентностей, особистісних якостей та суб'єктної позиції студента у процесі навчання.

Цінність інтегративно-модульної педагогічної технології полягає не лише в забезпеченні міжпредметних зв'язків і поєднанні теорії з практикою, а й у створенні умов для активної участі студента в освітньому процесі. Завдяки самодіагностиці, самоаналізу й самовизначенню, здобувач освіти формує індивідуальну освітню траєкторію. Крім того, ця технологія сприяє трансформації теоретичних знань у практичну площину, підтримуючи розвиток професіоналізму майбутніх фахівців.

Інтегративно-модульна технологія відображає єдність цілей, принципів, змісту та форм організації освітнього процесу у вищому педагогічному закладі, забезпечуючи зв'язок між модулями (блоками) теоретичних і практичних дисциплін. Змістовна структура цієї технології визначається такими модулями, як-от:

– професійно-діагностичний: вияв особистісного потенціалу студента, його професійно значущих якостей, здійснення експертної оцінки, самоаналізу, самооцінки та самокорекції;

– професійно-практичний: засвоєння методик і технологій фахової діяльності, проходження практикумів, тренінгів, участь у рольових, ділових імітаційних іграх тощо;

– професійно-прогностичний: формування мотиваційно-ціннісного ставлення до професійного розвитку, самоуправління, самоконтролю та

рефлексії [3, с. 199].

На практичних заняттях використання інтегративно-модульних технологій активізує самопізнання, самооцінювання й самокорекцію здобувачів освіти.

Отже, інтегративно-модульна технологія задає структурну та змістову основу навчального процесу. Водночас, для підвищення ефективності оцінювання результатів навчальної діяльності доцільним є впровадження *модульно-рейтингової технології*, що дозволяє систематизувати контроль, підтримувати навчальну мотивацію й забезпечити індивідуалізацію навчальної траєкторії.

За допомогою рейтингу здійснюється первинна класифікація соціально-педагогічних об'єктів, згідно зі ступенем вираження спільної для них властивості. У педагогіці рейтинг є основою для побудови різноманітних шкал оцінок, зокрема, під час оцінювання різних аспектів навчальної і педагогічної діяльності, популярності чи престижності професій серед молоді тощо [14, с. 310].

Переваги модульно-рейтингової системи для студентів можна узагальнити такими положеннями: активізація самостійної роботи впродовж семестру; формування позитивної мотивації до наукової діяльності; розвиток ініціативності, відповідальності, творчості та змагальності; сприяння індивідуальному розвитку особистості; підвищення об'єктивності оцінювання результатів навчання; формуванні відчуття задоволення від особистих досягнень.

Для викладачів модульно-рейтингова технологія відкриває широкі можливості, з-поміж яких індивідуалізація навчання та диференціація підходів; рівномірний розподіл навчального навантаження; зменшення конфліктності під час підсумкового оцінювання; більш об'єктивне виставлення підсумкових балів.

Основу рейтингу становлять показники самостійної діяльності та навчальних успіхів студентів. Рівень творчої активності визначається змістом і

кількістю результатів поточного контролю (наукові роботи, виступи на семінарах, авторські пропозиції тощо). Рейтингові бали, накопичені впродовж навчального циклу, формують індивідуальний кумулятивний індекс студента, що дозволяє кожному бачити свої здобутки порівняно з результатами одногрупників. Це підсилює мотиваційний аспект навчання і реалізує принцип змагальності, важливий у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов.

Показовим є досвід Румунії, де підготовка майбутніх викладачів іноземних мов здійснюється з використанням інтегративно-модульної та модульно-рейтингової технологій, що дозволяє студентам не лише отримувати теоретичні знання, але й апробувати їх на практиці в умовах симуляції реальних професійних ситуацій. Особлива увага приділяється проектній діяльності, де студенти розробляють навчальні сценарії та освітні продукти для навчання іноземних мов у різновікових групах [22].

Упровадження *інформаційно-комунікаційної та цифрової технологій* в навчальний процес в закладах вищої освіти є предметом дослідження багатьох вчених, серед яких: В. Биков, О. Буров, Р. Гуревич, Т. Коваль, В. Кремень, С. Кузьменко, Н. Морзе, О. Спірін, А. Черненко та ін. [5; 10; 2; 16; 17; 23]. Згідно з позицією О. Спіріна, використання ІКТ має бути інноваційним, урахувати стрімкий розвиток і затребуваність відкритих інформаційно-цифрових систем та цифрових освітніх ресурсів, електронних соціальних мереж, технологій штучного інтелекту, мобільних технологій, віртуальної реальності і доповненої реальності, систем та технологій програмування тощо [16]. На думку А. Черненко, цифрові технології є наступним етапом розвитку комп'ютерних і інформаційно-комунікаційних технологій. Дослідниця підкреслює, що термінологія, яка стосується технічних засобів, еволюціонує, і термін «інформаційно-комунікаційні технології» поступово витісняється поняттям «цифрові технології». Хоча обидва терміни часто вживаються як синоніми,

однак вони не є ідентичними. Цифрові технології чіткіше відображають новітні аспекти інформаційного розвитку та сприйняття їх суспільством; це ширше поняття, яке охоплює не лише технічні засоби, а й інформаційні та комунікаційні компоненти. Зі свого боку, ІКТ охоплює всі технології, пов'язані з обробкою, збереженням, передаванням та отриманням інформації за допомогою комп'ютерів, мультимедійних систем, телекомунікаційних мереж тощо [17].

У сучасних умовах, інформаційно-комунікаційні технології стали невід'ємною складовою освітнього процесу в закладах вищої освіти, зокрема у сфері викладання іноземних мов. Їх використання сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, активізує самостійну навчальну діяльність, мотивує студентів до навчання, розвиває їхні пізнавальні здібності, забезпечує доступ до автентичних ресурсів і створює умови для індивідуалізації освітнього процесу. Застосування мультимедійних засобів, онлайн-платформ та інтерактивних ресурсів дає змогу формувати й удосконалювати комунікативну компетентність майбутніх фахівців [11].

Інтернет-ресурси відкривають широкі можливості для пошуку, аналізу іншомовної інформації, створення навчальних проєктів. Зокрема, мультимедійні презентації дозволяють ефективно поєднувати текстовий, графічний і відеоматеріал, а інформаційно-навчальні програми – моделювати та візуалізувати складні теми. Водночас, попри значний потенціал ІКТ, варто відзначити низку обмежень: по-перше, залежність від технічних засобів і стабільного доступу до мережі Інтернет; по-друге, домінування візуального контенту іноді зумовлює поверхневе засвоєння матеріалу, а тривала робота з екраном знижує рівень концентрації уваги через втомлюваність. Крім того, виконання завдань часто обмежене часовими рамками, а не всі викладачі мають достатній рівень цифрової компетентності для ефективного використання ІКТ у своїй діяльності.

У процесі навчання іноземних мов використовуються не лише стаціонарні технічні засоби (комп'ютери, інтерактивні дошки), але й мобільні пристрої – планшети, смартфони, через які реалізуються ключові елементи цифрових технологій.

В умовах цифрової трансформації освіти *цифрові технології* охоплюють усі аспекти освітньої діяльності: форми навчання, організацію праці викладачів, комунікацію між учасниками освітнього процесу. Саме тому їх упровадження у професійну підготовку викладачів іноземних мов є однією з ключових умов ефективної реалізації освітніх завдань.

Серед основних переваг цифрових технологій у навчанні перед традиційними формами роботи варто виокремити: підвищення інтересу та мотивації навчання через нові форми роботи і причетність до пріоритетного напрямку науково-технічного прогресу; можливість швидкого доступу до необхідної інформації й навчальних матеріалів з будь-якого комп'ютерного пристрою за наявності високошвидкісного Інтернет-з'єднання; можливість індивідуалізації навчання; аналітичний супровід результатів навчання; об'єктивність оцінювання; активізація навчання шляхом залучення до інтерактивних ігрових навчальних форм (Plickers, Kahoot!, Quizlet, Mentimeter, ClassMarker і т. д.); доступ до сучасних форматів освіти: віртуальна та доповнена реальність, навчальні симуляції, чат-боти, віртуальні дошки; розширення освітнього простору через інтеграцію міжнародної співпраці та використання ресурсів EdTech (Educational Technology) [25].

Водночас, застосування цифрових технологій супроводжується низкою викликів і ризиків: етичні й безпекові питання, пов'язані з використанням штучного інтелекту (AI), захистом персональних даних; зниження рівня особистісної взаємодії між викладачем і студентом; цифрова нерівність, спричинена обмеженим доступом окремих категорій користувачів до сучасних технологічних рішень.

У контексті стрімкої цифрової трансформації освітнього середовища особливого значення набуває впровадження *дистанційних технологій навчання*, які є безпосереднім продовженням та практичним виявом використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій у закладах вищої освіти. Використання ІКТ, зокрема онлайн-платформ, хмарних сервісів, інтерактивних ресурсів і мобільних додатків, стало основою для ефективної організації освітнього процесу в дистанційному форматі. Особливо актуалізувалася ця тенденція в умовах пандемії COVID-19 та військового стану в нашій країні, що стимулювала активне впровадження дистанційної форми освіти як необхідної альтернативи традиційному аудиторному навчанню. Саме тому доцільним є розгляд специфіки та потенціалу дистанційної технології у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов. Зокрема, у румунському освітньому просторі активно впроваджуються цифрові освітні ресурси, платформи дистанційного навчання та мультимедійні засоби у процес професійної підготовки викладачів. Це дозволяє формувати в майбутніх учителів здатність до ефективного використання технологій у багатомовному середовищі, що особливо важливо в умовах євроінтеграції [21].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014) *дистанційна освіта* – це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Така модель навчання передбачає, що основою освітнього процесу є цілеспрямована, самостійна та контрольована діяльність здобувача освіти, яка здійснюється у зручному для нього місці, у зручний час та за індивідуальним розкладом. Для забезпечення ефективності навчання використовуються спеціально підготовлені засоби навчання, а також створюється можливість постійного зв'язку з викладачем – за допомогою електронної пошти,

месенджерів або телефонного зв'язку – залежно від обраного формату взаємодії.

У процесі дистанційного навчання функції викладача змінюються: він виступає не лише носієм знань, а й координатором пізнавальної діяльності, консультантом, фасилітатором і керівником навчальних проєктів. Важливою складовою є також адаптація навчального контенту до цифрових форматів та оновлення його відповідно до потреб студентів і тенденцій цифрової освіти.

Розрізняють два основних типи взаємодії у дистанційній освіті – синхронний і асинхронний. Синхронна взаємодія передбачає одночасну участь усіх учасників освітнього процесу в режимі реального часу – наприклад, під час онлайн-лекцій і практичних занять, вебінарів, відеоконференцій. Серед засобів такої взаємодії – телекомунікаційні технології, аудіовізуальні системи, платформи Microsoft Teams, Zoom, GoogleMeet, тощо. Асинхронна взаємодія дозволяє студентам працювати з матеріалами у зручний для них час. Це може бути перегляд відеолекцій і практичних занять, робота з інтерактивними презентаціями, виконання тестових завдань, участь у форумах. Інструментами асинхронної комунікації виступають електронна пошта, платформи Microsoft Teams, GoogleClassroom, Moodle, соціальні мережі (Viber, WhatsApp, Telegram), вебсторінки, хмарні технології й цифрові носії інформації (флеш-накопичувачі, карти пам'яті тощо).

У межах дистанційної форми навчання широко застосовуються різноманітні форми контролю знань: інтелектуальні комп'ютерні тести, співбесіди в онлайн-режимі, дистанційно організовані практичні та проєктні роботи, електронне портфоліо тощо.

Особливе значення дистанційне навчання набуває у професійній підготовці майбутніх викладачів іноземних мов, оскільки:

- сприяє формуванню навичок автономного навчання;
- забезпечує гнучкість навчального процесу;
- активізує цифрову компетентність;

– розширює доступ до автентичних іншомовних ресурсів.

З-поміж провідних освітніх технологій сучасного етапу розвитку вищої школи особливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які є базисом для реалізації дистанційної форми навчання. Інтеграція цифрових інструментів у педагогічну практику дозволяє забезпечити ефективність та інноваційність підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Попри значний потенціал дистанційного навчання, воно не позбавлене певних недоліків і викликів. Серед основних проблем – технічна нерівність (не всі здобувачі освіти мають доступ до якісного інтернету або сучасних пристроїв), зниження мотивації та самодисципліни студентів за відсутності безпосереднього контролю, обмежена кількість практичного навчання, а також недостатній рівень цифрової компетентності у частини викладачів. Окрім того, дистанційний формат зменшує можливості для формування соціальних навичок і живої комунікації, що є важливим елементом у підготовці викладачів іноземних мов. Особливу увагу слід приділяти питанням академічної доброчесності, емоційного вигорання та зниження когнітивної активності через тривале перебування перед екраном.

В умовах інформаційного суспільства та розвитку високих технологій формування особистості, здатної до критичного мислення, творчості, компетентної, активної й самостійної – є важливим соціальним запитом. З метою розвитку таких якостей у майбутніх викладачів іноземних мов, у зміст їхньої професійної підготовки інтегрується технологія розвитку критичного мислення.

Технологія розвитку критичного мислення – це система педагогічних прийомів, методів та форм навчання, спрямованих на формування в здобувачів освіти здатності до самостійного аналізу інформації, постановки запитань, оцінювання аргументів, формулювання та обґрунтування власної думки, логічного й послідовного мислення, а також усвідомленого прийняття виважених рішень [1].

Сутність критичного мислення полягає у відкритості до нової інформації, готовності до переосмислення власних поглядів, здатності бачити проблему з різних позицій і приймати рішення на основі переконливих аргументів.

Структура технології розвитку критичного мислення (RWCT – Reading and Writing for Critical Thinking) ґрунтується на тритактній моделі навчання: 1) виклик – мотивація, актуалізація знань, постановка проблеми; 2) осмислення змісту – аналіз, робота з текстом, порівняння, узагальнення; 3) рефлексія – підбиття підсумків, оцінювання нових знань, застосування їх на практиці [1].

Значення технології критичного мислення в підготовці майбутніх викладачів іноземних мов важко переоцінити, оскільки її впровадження сприяє формуванню професійно значущих компетентностей – аналітичного, прогностичного, рефлексивного мислення; розвитку методичної гнучкості та здатності адаптувати освітній процес до потреб різних категорій учнів; стимулюванню активної участі студентів у навчанні; формуванню відповідальності за власний навчальний і професійний розвиток.

Формування й розвиток критичного мислення у майбутніх викладачів іноземних мов відбувається як у процесі вивчення фахових дисциплін, так і в межах загальної професійної підготовки. Цей процес охоплює кілька ключових складників: освітній процес, фахова підготовка, заняття з методики викладання іноземної мови, самостійна й дослідницька діяльність, а також педагогічна практика.

Під час освітнього процесу в закладах вищої освіти критичне мислення формується через аналітичну роботу з текстами іноземною та рідною мовами; активне використання граматичних структур у контексті; інтерпретацію автентичних мовних матеріалів; участь у дискусіях, оцінювання аргументів; порівняльний аналіз лінгвокультурних особливостей.

На заняттях із методики викладання іноземної мови студенти вчаться критично осмислювати педагогічні ситуації, аналізувати ефективність

навчальних методів і технологій, обирати оптимальні форми роботи відповідно до типологічних особливостей учнів.

Важливу роль у розвитку критичного мислення майбутніх викладачів іноземних мов відіграє використання активних педагогічних технологій, зокрема проєктної діяльності, технології RWCT, дебатів, кейс-методу, рольових і проблемних ігор. Вони сприяють глибшому осмисленню навчального матеріалу, формуванню навичок аргументації, самостійного прийняття рішень та рефлексії.

Педагогічна практика в закладах освіти, також сприяє активному розвитку критичного мислення, оскільки під час її проходження студенти застосовують здобуті знання в реальних умовах, аналізують власну діяльність і відслідковують результати навчання учнів.

Особливо значущою для розвитку критичного мислення є самостійна та дослідницька діяльність студентів у процесі підготовки до занять, виконання письмових, презентаційних, курсових та дипломних робіт, участі в наукових конференціях. Вона передбачає вміння формулювати проблеми, оцінювати джерела, будувати аргументацію, робити логічні висновки.

Отже, критичне мислення майбутніх викладачів іноземних мов формується у взаємодії всіх компонентів освітнього процесу теоретичного навчання, практичної підготовки та рефлексії на основі свідомої, активної та цілеспрямованої навчальної діяльності.

До переваг використання технології розвитку критичного мислення належать формування автономного та рефлексивного мислення; розвиток навичок побудови аргументації та ведення наукової дискусії; удосконалення навичок читання, письма й використання граматичних структур у мовленні; формування ключових професійних компетентностей викладача, аналітичного мислення, здатності приймати виважені рішення.

Водночас, технологія має певні обмеження. Її ефективне впровадження потребує високого рівня професійної майстерності викладача. Через значне

когнітивне навантаження не всі студенти одразу готові працювати з абстрактними поняттями, здійснювати глибокий аналіз чи порівняння. Крім того, виникають труднощі з об'єктивним оцінюванням таких складних процесів, як глибина мислення, якість аргументації або рівень рефлексії.

Проте, незважаючи на окремі виклики, технологія розвитку критичного мислення залишається надзвичайно цінним інструментом у системі підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. Її ефективність значною мірою залежить від професіоналізму педагогів, системності впровадження та мотиваційної готовності студентів до інтелектуальної взаємодії.

Проектна технологія навчання, попри тривалий період її застосування, залишається сучасним і ефективним засобом організації навчального процесу у закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку викладачів іноземних мов. Метод проєктів, який бере початок із 1920-х років ХХ століття, було запропоновано Дж. Дьюї. У 1960-х роках цей метод почав активно впроваджуватися в освітні практики закладів вищої освіти за кордоном. У сучасній українській педагогіці організація проєктної діяльності розглядається як одна з ефективних інноваційних технологій навчання.

Головною метою цієї технології є стимулювання інтересу студентів до навчальної діяльності, розвиток їхньої пізнавальної активності шляхом організації самостійної пошуково-дослідної роботи, постановки проблем, які потребують опанування відповідної системи знань, умінь і навичок та їх практичного застосування. Основою проєктної діяльності є актуальна проблема, що потребує дослідження із використанням пошукових і проблемно орієнтованих методів, спрямованих на досягнення практичного результату, який можна усвідомити, візуалізувати, перевірити та реалізувати в конкретній професійній ситуації.

Робота над проєктом реалізується в декілька послідовних етапів:

1. *Підготовка проєктної ідеї* включає презентацію викладачем проблемної

ситуації, самостійне визначення та формування проблеми студентами, обґрунтування її практичної значущості, пошук шляхів розв'язання (наприклад, метод «мозкового штурму»), формування гіпотез, створення пошуково-дослідних груп.

2. *Планування реалізації проекту* передбачає розроблення алгоритму дій, розподіл функціональних обов'язків, визначення дослідницьких методів, джерел інформації, способів збору та аналізу даних, колективне обговорення пропозицій груп, внесення коректив, затвердження плану роботи.

3. *Дослідницька діяльність* полягає у зборі інформації, що підтверджує або спростовує гіпотезу: студенти працюють з бібліотечними ресурсами, електронними базами даних, проводять інтерв'ю з фахівцями, аналізують практичний матеріал тощо.

4. *Оформлення результатів* включає здійснення аналізу зібраної інформації, її систематизація, зіставлення фактів, обґрунтування вибраних рішень, формулювання висновків.

5. *Презентація результатів* може відбуватися через захист або презентацію проекту, публічний виступ, демонстрація результатів у вигляді журналу, відеофільму, сценарію тощо.

6. *Оцінювання результатів* здійснюється викладачем, через самооцінювання та взаємооцінювання. Цей етап вимагає від студентів умінь дискутувати, аргументовано висловлювати й захищати власну позицію, демонструвати толерантність у процесі наукової комунікації [14, с. 305].

Педагогічна ефективність методу проектів забезпечується високим рівнем самостійної пізнавальної активності студентів, а також застосуванням різноманітних форм і методів організації навчання. Проектне навчання є особливо доцільним у контексті активізації пізнавальної діяльності майбутніх викладачів іноземних мов, оскільки воно орієнтоване на розвиток особистості, інтегрує численні дидактичні підходи до навчання на основі діяльності,

проблемно-пошукові методи, мозковий штурм, дискусію, роботу з різними інформаційними джерелами, ділову гру.

Цей метод мотивує студентів до навчання, сприяє формуванню практичного досвіду, залучає їх до спільної творчої діяльності, забезпечує відчуття особистісної значущості результатів праці. Метод проєктів, зокрема, сприяє підвищенню інтересу до навчального процесу, розвитку пізнавальної активності, поширенню та осмисленню наукових знань, трансформації цих знань у засіб активного освоєння і перетворення дійсності.

Водночас ефективне використання методу проєктів вимагає від викладача ґрунтовної підготовки, системного підходу, регулярної підтримки проєктної діяльності та її інтеграції в загальну структуру навчального процесу у закладі вищої освіти.

Висновки. Фундаментальні педагогічні технології виступають ключовим інструментом у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, оскільки забезпечують системність, інтеграцію знань і навичок, адаптивність і практичну орієнтованість освітнього процесу.

Кожна з розглянутих технологій *блочно-модульна технологія, інтегративно-модульна технологія, модульно-рейтингова технологія, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), цифрові технології, технології дистанційного навчання, технологія розвитку критичного мислення, проєктна технологія* має свої переваги та певні обмеження, що потребують професійної майстерності викладача й мотивації студентів до самоосвіти.

Застосування інтегративного підходу та поєднання різних освітніх технологій є запорукою якісної підготовки конкурентоздатних фахівців у галузі викладання іноземних мов, здатних ефективно діяти в умовах динамічного освітнього середовища.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні адаптивних моделей інтеграції педагогічних технологій відповідно до індивідуальних

траєкторій професійного розвитку майбутніх викладачів, а також у вивченні ефективності поєднання цифрових і традиційних форм навчання у підготовці викладачів іноземних мов.

Доцільним є вивчення позитивного міжнародного досвіду, зокрема Румунії, яка демонструє ефективні практики впровадження інноваційних педагогічних технологій, орієнтованих на раннє мовне занурення, інтеграцію ІКТ, міжкультурну комунікацію та модульне навчання, що може бути адаптоване до умов вітчизняної системи підготовки педагогічних кадрів.

Список використаних джерел

1. Бахтіярова, Х. Ш. (Ред.). (2017). *Інноваційні технології навчання*. Київ: НТУ.
2. Биков, Ю. І., Буров, О. Ю. (2020). Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 55, 11–22. doi: 10.31652/2412-1142-2020-55-11-22
3. Гриньова, М. В. (Ред.). (2004). *Педагогічні технології: теорія і практика: курс лекцій*. Полтава: АСМІ.
4. Гришина, Т. В. (2003). *Освітня технологія як об'єкт методичної роботи*. Харків: Основа.
5. Гуревич, Р. С. (Ред.). (2011). *Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ*. Вінниця: ФОП Рогальська І. О.
6. Гусленко, І. (2021). Професійна компетентність перекладача при навчанні редагування письмового перекладу в контексті формування критичного мислення. *Український педагогічний журнал*, 1, 43–51. doi: 10.32405/2411-1317-2021-1-43-51
7. Дичківська, І. М. (2012). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академ видав.

8. Дубасенюк, О. А. (2011). Житомирська науково-педагогічна школа як засіб формування у викладачів вищої школи професійної і наукової компетентності. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід* (с. 19–33). Житомир: ЖДУ ім. І. Франка.
9. Закон України «Про вищу освіту» (2014). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Кремень, В. Г. (Ред.). (2014). *Синергетика і освіта*. Київ: Інститут обдарованої дитини.
11. Лаврентьєва, О. О., Крупський, О. П. (2024) Дидактика цифрової епохи: виклики, можливості та перспективи розвитку. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*, 2 (28), 37–49. doi: 10.32342/3041-2196-2024-2-28-4
12. Нероба, Е. (2003). *Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах Польщі*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Інститут педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ.
13. Підласий, І. П. (2010). *Продуктивний педагог. Настільна книга учителя*. Харків: Основа.
14. Сапожников, С. В. (2014). *Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в країнах Чорноморського регіону* (Дис. док. пед. наук). Кримський гуманітарний університет. Ялта.
15. Смолюк І. О. (1999). *Розвиток педагогічних технологій у вищих закладах освіти України (теорія і практика)*. (Дис. док. пед. наук). Волинський державний університет імені Лесі Українки. Луцьк.
16. Спирін, О. М. (2021) Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті. *Енциклопедія освіти* (с. 426–427). Київ: Юрінком Інтер.
17. Черненко, А. В. (2019) Технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*, 61, 193–200. doi: 10.34142/2312-2471.2019.61.20
18. Ярошук, Л. Г. (2008) *Педагогічні технології навчання предметів*

гуманітарного циклу учнів гімназії. (Дис. канд. пед. наук). Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк.

19. Centrul Național De Politici Și Evaluare ÎnEducație. (2020). *Învățarea la distanță. Anchetă cu privire la activitățile educaționale desfășurate în România, în perioada suspendării cursurilor școlare față în față* (p. 144). Retrieved from https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2020/08/Invatarea-la-distanța_Raport-de-cercetare_august-2020.pdf

20. Critical Thinking and Writing: Critical Reading. (n.d.). *University of Westminster: Library Guides*. Retrieved from <https://libguides.westminster.ac.uk/critical-thinking-and-writing/critical-reading>

21. Istrate, O. (2007). *Importanța tehnologiilor digitale în formarea cadrelor didactice*. Educația Digitală. Retrieved from <https://educatia-digitala.ro/importanta-tehnologiilor-digitale-in-formarea-cadrelor-didactice/>

22. Petrovici, C. (2006). *Principiile și criteriile de evaluare a competențelor profesionale ale învățătorilor debutanți*. (Diss. cand. ped. scienc.). Retrieved from <http://www.cnaa.md/thesis/5079/>

23. Tarasenko, R. Amelina, S. Kazhan, Y. Bondarenko, O. (2020). The use of AR elements in the study of foreign languages at the university. *CEUR Workshop Proceedings*, 2731, 129–142. doi: 10.31812/123456789%2F4421

24. UNESCO International Bureau of Education. (2013). *IBE glossary of curriculum terminology* (pp. 68). Geneva: UNESCO. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000223059>

25. Yurchenko, A., Drushlyak, M., Sapozhnykov, S., Teplytska, A., Koroliova, L., Semenikhina, O. (2021). Using online IT-Industry courses in computer sciences specialists' training. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 21 (11), pp. 97–104. doi: 10.22937/IJCSNS.2021.21.11.13